

ด่วนที่สุด

ที่ ทส ๑๐๐๓.๕/๑๔๖

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๙๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน
แขวงพญาไท เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๖๐ มกราคม ๒๕๖๖

เรื่อง การนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๕
 ๒. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ที่ ๒๙ ๐๑๐๒/๔๙๓๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๕
 ๓. สำเนาหนังสือกรมศิลปากร ด่วนที่สุด ที่ วช ๐๑๐๒/๔๙๓๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๕
 ๔. เอกสารนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก
 ๕. รายการ QR Code

ด้วยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอเสนอเรื่อง การนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก มาเพื่อคณะกรรมการรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๙ ตามมาตรา ๔ (๗) รวมทั้งสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติในด้าน (๑) การเมือง การต่างประเทศ และความมั่นคง และ (๕) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงศ์สุวรรณ) กำกับการบริหารราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีด้วยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ คณะกรรมการมรดกโลก ในการประชุมสมัยสามัญ ครั้งที่ ๒๙ ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕ วาระการประชุมที่ 29COM 8A การรับรองแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และทางธรรมชาติในบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative List) ของศูนย์มรดกโลก ก่อนวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕ มีมติรับรองอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้นของศูนย์มรดกโลก

๑.๒ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๕ พิจารณาหารือการประชุมที่ ๔.๒ การนำเสนอเอกสาร อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก (Nomination Dossier) และมีมติเห็นชอบ (ร่าง) เอกสารการนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทเป็นมรดกโลก ตามความเห็นของ คณะกรรมการมรดกโลกทางวัฒนธรรม และมอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดำเนินการนำเสนอ (ร่าง) เอกสารที่ได้ดำเนินการปรับแก้ไขต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

๑.๓ กรมศิลปากร ได้จัดส่งเอกสาร (ร่าง) เอกสารการนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก ที่ได้ดำเนินการปรับแก้ตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของศูนย์มรดกโลกแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะกรรมการ

เอกสารนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (Nomination Dossier) เป็นการดำเนินการตามพันธกรณีในอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก และตามแนวทางการอนุรักษ์ตามอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention) ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องนำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการ

๓. ความเร่งด่วน

เอกสารการนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและแหล่งมรดกทางธรรมชาติ เพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จะต้องจัดส่งให้ศูนย์มรดกโลก กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส ภายในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ของทุกปี จึงเห็นควรต้องนำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาภายในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๖ เพื่อเข้าช่วงรอบการพิจารณาขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกของคณะกรรมการมรดกโลก

๔. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

สาระสำคัญของเอกสารการนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔ สรุปได้ ดังนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ภาคีสมาชิก ผู้จัดเตรียมการเสนอ ชื่อ ที่อยู่ สถาบัน/หน่วยงาน วันที่เสนอ อีเมล์ โทรศัพท์ และโทรศัพท์

๔.๒ ข้อมูลแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย ชื่อของพื้นที่ จังหวัด พิกัด ทางภูมิศาสตร์ โดยอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านเพือ จังหวัดอุดรธานี

๔.๓ ข้อมูลคุณลักษณะ : พื้นที่นำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมแบบต่อเนื่อง ครอบคลุมพื้นที่ จำนวน ๔๕๔.๙๕๕ เฮกตาร์ หรือ ๓,๖๖๒ ไร่ ๘๙ ตารางวา ประกอบด้วยแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม จำนวน ๒ พื้นที่ ประกอบด้วยเข้าด้วยกัน ได้แก่

(๑) อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

(๒) แหล่งวัฒนธรรมสีมา วัดพระพุทธบาทบัวบาน

๔.๔ เหตุผลที่สมควรได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก

อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ถือว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่พบหลักฐาน การเข้ามาใช้พื้นที่อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ โดยปรากฏวัฒนธรรม โดดเด่นที่เรียกว่า “สีมา” ในสมัยทวารวดี ราชวงศ์สุโขทัยที่ ๑๗ - ๑๖ ในพื้นที่นี้ คือ การบักสีมาล้อมรอบ หลักทินจนกลายเป็นลานศักดิ์สิทธิ์ หรือ ลานมณฑลพิธี ที่ปรากฏเพียงแห่งเดียวและยังคงสภาพสมบูรณ์ ครบถ้วนที่สุดในประเทศไทยและในเอเชียอาคเนย

๔.๕ เกณฑ์คุณความโดดเด่นอันเป็นสากลที่นำเสนอเพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก จำนวน ๒ ข้อ ดังนี้

เกณฑ์ข้อที่ ๓ เป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ยอดเยี่ยมหรือหาที่เสมอเหมือนไม่ได้ ของประเพณีวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่หรือสูญหายไปแล้ว

อุทัยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท และแหล่งวัฒนธรรมสีมา
วัดพระพุทธบาทบัวบาน เป็นตัวแทนของการเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นที่ตั้งของวัฒนธรรมสีมาที่พบร่วมกัน
ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่พบรากกว่า ๑๐๐ แห่ง แต่เป็นแหล่งเดียวในไทย และทวีปเอเชีย
ที่ตั้งอยู่บนภูเขาเพียงแห่งเดียว โดยแหล่งวัฒนธรรมสีมาเป็นการผสมผสานความเชื่อเรื่องพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
กับการทำ舟ชนบทพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ตามคติความเชื่อของพุทธศาสนาแบบถรรวาท ในการใช้หลักหิน (สีมา)
ปักล้อมรอบเพิงหิน และที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ลักษณะของแหล่งตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพาน ซึ่งเป็นภูเขาหินทราย
พบรหินธรรมชาติที่มีรูปแบบพิเศษเกิดจากการสึกกร่อนตามธรรมชาติเป็นลักษณะของเพิงหิน ในรูปแบบต่าง ๆ
ตั้งกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก และปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญที่แสดงถึงการเข้ามาใช้พื้นที่ของคน
ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นภาพเขียนสีตามเพิงหินมากกว่า ๔๗ แห่ง มีอายุมากกว่า ๓,๐๐๐ ปี โดยเชื่อว่า
ภาพเขียนสีเหล่านี้สร้างขึ้นเนื่องในพิธีกรรมความเชื่อ และมีความสัมพันธ์กับหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบ
อาทิ ขวนหินขัด ลูกปัดหินอาเกต และเศษภาชนะดินเผาเนื้อเครื่องดิน ที่พบอยู่ตามที่ราบริมลำน้ำโขง
เชิงเขาภูพานด้านทิศตะวันออก จนเข้าสู่สमัยประวัติศาสตร์ อิทธิพลความเชื่อทางพุทธศาสนาในวัฒนธรรม
ทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๖) ได้เข้ามาสู่พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและก่อให้เกิดแหล่งวัฒนธรรมสีมา
ทั่วทั้งภูมิภาคแต่เฉพาะที่แหล่งมรดกโลกวัฒนธรรมแห่งนี้ที่พบรากวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องหลักหินศักดิ์สิทธิ์
กับการทำ舟ชนบทพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์โดยการปักหลักหิน (สีมา) ล้อมรอบเพิงหินศักดิ์สิทธิ์ โดยพบทั้งที่เป็น
แห่งหินธรรมชาติจินพัฒนามาเป็นทรงสี่เหลี่ยมมุมมนและรูปใบสีมา และต่อมาเริ่มมีการสลัก漉ดลายบนใบสีมา
และยังคงพบหลักฐานการใช้พื้นที่อย่างต่อเนื่องสืบเนื่องมาจนถึงในปัจจุบัน

เกณฑ์ข้อที่ ๕ เป็นตัวอย่างลักษณะอันเด่นชัด หรือของชนบธรรมเนียมประเพณี
แห่งสถาปัตยกรรมวิธีการก่อสร้างหรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่มีความประบางด้วยตัวเอง หรือเสื่อมสลาย
ได้ง่าย เพราะผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่สามารถกลับคืนดังเดิมได้
หรือการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

การเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ตั้งของแหล่งวัฒนธรรมสีมา
ที่พbowyในบริเวณแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมทั้ง ๒ พื้นที่ ที่มีมาตั้งแต่ ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว บนเทือกเขาภูพาน
นับเป็นเอกลักษณ์ ความโดดเด่นที่พบรากวัฒนธรรมแห่งนี้ที่พบรากวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานคติความเชื่อกับธรรมชาติ
และดัดแปลงเพิงหินในลักษณะต่าง ๆ กัน ให้สามารถใช้เป็นที่พักหรือพื้นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ
ควบคู่ไปกับคติความเชื่อในวัฒนธรรมสีมาเพียงแห่งเดียวในไทยและทวีปเอเชีย เช่น โบราณสถานคอกม้ามันอ้อย
และโบราณสถานคอกม้าท่าวารส เป็นต้น

๔.๖ ความครบถ้วนสมบูรณ์

พื้นที่นำเสนอเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญและเป็นตัวอย่าง
แสดงให้เห็นถึงคุณค่าความโดดเด่นอันเป็นสากลของวัฒนธรรมสีมาที่แสดงถึงความครบถ้วนสมบูรณ์
และความเป็นของแห่งตั้งเดิมมากที่สุด มีความหลากหลายของลักษณะหลักสีมาแต่ละยุคสมัย และเป็นแหล่งมรดก
วัฒนธรรมสีมาเพียงแห่งเดียวที่พbowyบนภูเขา พบร่องรอยของการสกัดตกแต่งเพิงหินตามธรรมชาติให้มีรูปร่าง
ลักษณะและประโยชน์ใช้สอย โดยนอกรากวัฒนธรรมที่ทำ舟ชนบทพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังใช้เป็นสถานที่
ประกอบพิธีกรรมความเชื่อในพุทธศาสนาที่พบรากวัฒนธรรมแห่งเดียวในไทยและทวีปเอเชีย และยังพบหลักฐาน
การเข้ามาใช้พื้นที่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน

๔.๗ ความเป็นของแท้ดั้งเดิม

พื้นที่นำเสนอเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความเป็นของแท้ดั้งเดิมสูงมาก ถึงแม้จะผ่านช่วงเวลา漫นับพันปี ทั้งสถานที่ตั้ง รูปแบบ และวัสดุที่ใช้ ถึงแม้ว่าจะได้รับความเสียหายบ้าง จากความพยายามจะเพิ่มเติมรูปเคารพเข้าไปในสถานที่ประกอบพิธีกรรม สภาพแวดล้อมของแหล่งฯ ตั้งอยู่บนภูเขาและแวดล้อมไปด้วยป่าเบญจพรรณ ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กรมป่าไม้ และกรมศิลปากร

๔.๘ การปกป้องคุ้มครองและบริหารจัดการ

พื้นที่นำเสนอได้รับการปกป้องคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานกำกับรับผิดชอบ แต่เนื่องจากตั้งอยู่ภายในบริเวณเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ป่าเขื่อน้ำ) สภาพแวดล้อมโดยรอบแหล่งฯ รวมถึงพื้นที่กันชนจึงได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยมีกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานกำกับรับผิดชอบ

พื้นที่โดยรอบนอกเขตกันชนได้รับการกำหนดเป็นที่ดินประเกอนนุรักษ์ชนบท และเกษตรกรรม ตามกฎหมายให้ใช้บังคับผังเมืองรวม จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งช่วยปกป้องคุ้มครองแหล่งมรดกวัฒนธรรมอีกขั้นหนึ่ง

อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ได้จัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๙ ซึ่งได้ผ่านการทำประชาพิจารณ์และการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว โดยแผนดังกล่าวจะครอบคลุมการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม แผนบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การจัดทำแผนชุมชนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดทำข้อบัญญัติห้องถังในด้านการอนุรักษ์ เป็นต้น

ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการทำแผนแม่บท การบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ระหว่างกรมศิลปากร กรมป่าไม้ จังหวัดอุดรธานี อำเภอบ้านผือ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองพาน และเทศบาลตำบลกลางใหญ่

๕. ผลกระทบ

มติคณะกรรมการรัฐมนตรีในเรื่องนี้จะไม่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระยะยาว และมีผลดีต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของประเทศไทย รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์และความหวังแห่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม หากได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก

๖. ข้อกฎหมายและมติคณะกรรมการรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๔๙

๗. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อโปรดพิจารณา ดังนี้

๗.๑ เห็นชอบเอกสารนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก

๗.๒ เห็นชอบให้ประธานกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกลงนามในเอกสารนำเสนออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก ต่อศูนย์มรดกโลก กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส

๗.๓ กรณีที่ศูนย์มรดกโลกหรือองค์กรที่ปรึกษามีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะให้ดำเนินการปรับแก้ไขหรือเพิ่มเติมเอกสารการเสนออุทิยาณประวัติศาสตร์ภูพระบาท เพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก โดยไม่กระทบต่อสาระสำคัญของเอกสารฯ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก เสนอต่อคณะกรรมการฯ พิจารณา และดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำทราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายราวน์ ศิลปอาชา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๘๕ (ส่วนต) โทรสาร ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๘๖
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sarabun@onep.go.th
Cc.thailandworldheritage@gmail.com